



Jaarverslag 2021



Water,
Land & Dijken **Sterk in
plattelandsnatuur**

Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Voorwoord

Doen waar je goed in bent

Het jaar 2021 was een jaar van hard werken en veel doen, dat geeft voldoening. Door het natte voorjaar konden de boeren niet meteen maaien, wat kuikens de mogelijkheid gaf om makkelijk en veilig op te groeien. Het leverde daarnaast grote structuurrijke kuilen op. We hadden te maken met de corona maatregelen, de versoepelingen waren uiteraard welkom. Door onze constructieve houding voor plattelandsnatuur naar externe partijen, zagen we dat onze projecten toenamen in aantal en verscheidenheid. Zoals bijvoorbeeld het project 'Bio-diversiteit op boerenerven' voor de gemeente Alkmaar. Een nuttig project, met enthousiaste deelnemende boeren en positieve aandacht in de media.

In 2023 start het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en een nieuwe periode voor het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Een werkgroep is vanaf 2021 tot aan de dag van vandaag bezig om het nieuwe ANLb stelsel, binnen de door de overheid aangegeven kaders, nog effectiever te maken. Zodat het goed aansluit bij de wensen en mogelijkheden van onze agrarische leden in samenhang met agrarische ondernemerschap. Ook de GLB pilot eco-regeling draagt hieraan bij. In de gebiedsprocessen van de provincie voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland en de stikstofopgave zijn nog veel hobbels te nemen.

Alles samen is het heel kleurenpalet aan thema's en werkzaamheden, waar door iedereen met passie, enthousiasme en flexibiliteit hard aan is gewerkt. In het financieel rapport 2021 komt dit ook tot uitdrukking met een gezond resultaat. In de algemene ledenvergadering hebben we vier nieuwe bestuursleden mogen benoemen en afscheid genomen van twee waardevolle bestuursleden, nogmaals bedankt voor jullie inzet.



Allemaal op zich positieve berichten, maar als bestuur zijn we ons bewust dat we tegen grenzen aan kunnen lopen, de werkorganisatie heeft het druk. De vraag of wij aan projecten willen meewerken neemt toe en ook beleidsmatig worden we steeds vaker gevraagd om mee te denken.

We wegen continue af wat onze rol is als collectief en wat wij kunnen bijdragen. Het vraagt om goede overwegingen en strategische keuzes: wie willen we zijn, waar zijn we goed in en hoe gaan we het doen? Vullen we alle vragen die op ons afkomen in en gebruiken we onze kennis om beleidsmatige keuzes te beïnvloeden die over onze beleidsthema's gaan? Of zeggen ook eens nee? Iedereen weet dat als het goed gaat, veranderen moeilijk is, maar op termijn wel het beste is voor onze vereniging en onze organisatie.

Trots ben ik op een bestuur met veel diversiteit in kwaliteiten. Trots ben ik op ons professionele team, op onze veldcoördinatoren die in het veld onze leden begeleiden en op onze vrijwilligers. En uiteraard ben ik trots op onze agrarische leden die zich inzetten voor een sterk plattelandsnatuur. We doen samen waar we goed in zijn, met voldoening en door hard te werken, op naar alle uitdagingen die op ons afkomen.

Veel leesplezier,
Frank de Wit,
Voorzitter Water, Land & Dijken



Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer in 2021

In ons collectief doen ruim 370 leden mee met Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Samen bedienen zij 5 leefgebieden; Open grasland, Open akker, Droge dooradering en Natte dooradering en Water. Het zwaartepunt van het ANLb binnen het werkgebied van Water, Land & Dijken ligt in leefgebied Open grasland; 86% van ons totale ANLb budget gaat naar het weidevogelbeheer.

Open grasland

Op ruim 5.700 ha doen 310 leden aan weidevogelbeheer. Op hun percelen kwamen in 2021 gemiddeld bijna 150 broedparen weidevogels per 100 ha voor. 2021 was een bijzonder jaar, het natte voorjaar zorgde ervoor dat boeren pas laat konden maaien. De vogels profiteerden van de rust in het land en de voedsel-beschikbaarheid. In een natte bodem prikt het namelijk zoveel makkelijker naar wormen dan in een droge.

Open akker

Met beheer op 50 ha is Open akker ons kleinste leefgebied. In 2021 hebben 15 akkerbouwers in droogmakerijen Purmer, Beemster en Schermer deelgenomen aan het ANLb met akkerpakketten. Bij deze akkerbouwers is 15 ha aan kruidenrijke akkerranden, 33 ha aan vogelakkers en 2 ha aan wintervoedselakker aangelegd. In 2021 zijn er informatieborden gemaakt en geplaatst bij een aantal akkerranden en vogelakkers. Geïnteresseerde passanten kunnen zo meer lezen over het nut en de noodzaak van akkernatuur.



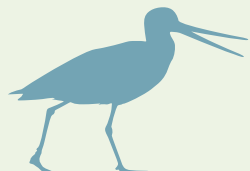
Droge dooradering

De afspraken die we met de deelnemers hebben gemaakt in leefgebied Droge dooradering versterken het biotoop van de weidevogels. Op 85 ha hebben we botanisch grasland afgesloten. Op deze percelen mag het hele jaar door geen enkele vorm van bemesting plaatsvinden.



Natte dooradering en Water

In leefgebied Natte dooradering en in leefgebied Water richten we ons op verbetering van de waterkwaliteit. We hebben met onze leden afspraken gemaakt over botanische randen, inzet van de baggerpomp, ecologisch sloot-schonen, rietbeheer en beheer van natuurvriendelijke oevers.



Open grasland	310 deelnemers 5.726 ha
Open akker	15 deelnemers 50 ha
Droge dooradering	15 deelnemers 85 ha
Natte dooradering en Water	144 deelnemers 715 km uitgevoerd beheer

Vossenrasters

Random percelen in een aantal weidevogelrijke gebieden hebben we vossenrasters geplaatst. Dit om te voorkomen dat vossen en andere grondpredatoren zich tijdens hun nachtelijke strooptochten tegoed doen aan onze weidevogels. Totaal is ruim 165 ha omrasterd.

Monitoring vossenrasters en predatie

Op deze oppervlakte zijn bij de monitoring 480 broedparen aangetroffen. Hiermee komt de dichtheid aan weidevogels binnen het raster op bijna 350 broedparen per 100 ha. Dat is ruim een keer zoveel als op de percelen zonder vossenraster. Verklaring hiervoor kan zijn dat de locatie van de rasters goed gekozen is en/of dat de weidevogels deze percelen goed weten te vinden.



(lees verder op pagina 5)

Weidevogeltellingen

Wij hebben in 2021 ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot opdracht gegeven voor de uitvoering van weidevogeltellingen. Bijna 10.000 ha is geïnventariseerd op aanwezigheid van broedparen weidevogels. Dit veldwerk bestaat uit vijf telrondes per gebied. Van de aanwezige broedvogels heeft 63% van de grutto's en 79% van de tureluurs jongen groot weten te brengen. Deze tellingen zijn in de periode april - half juni uitgevoerd:

Gele kwikstaart	316
Graspieper	177
Grutto	1884
Kievit	2293
Krakeend	1280
Kuifeend	176
Scholekster	1051
Slobeend	309
Tureluur	1172
Veldleeuwerik	202
Watersnip	2
Wintertaling	13
Zomertaling	9
	8884





Opvallend is wel dat het predatiepercentage van 16% op de percelen binnen het raster en de nabij gelegen referentiepercelen waar geen raster is geplaatst vrijwel gelijk is. Dit kan verklaard worden doordat in 3 van de 24 uitgerasterde gebieden een hoog percentage aan predatie door kraaien was vastgesteld.

De predatie op de percelen waar in 2021 een vossen-raster is geplaatst was in het jaar ervoor 30%. Uit de beelden van wildcamera's blijkt dat deze predatie vooral veroorzaakt werd door vos en kraai. Een eerste voor-zichtige conclusie kan dus zijn dat de predatie afneemt door het vossenraster. Vervolgonderzoek in 2022 zal dit hopelijk bevestigen.

Afgerasterde oppervlakte 2021: 165 ha.

Predatie percentage in deze gebieden:

2020: 30% (zonder vossenrasters)

2021: 16% (met vossenrasters)



Plasdras pompen

Een plasdras is voor weidevogels een prettige plek om na een lange tocht in het vroege voorjaar aan te komen en op te vetten. Door de natte en drassige omstandigheden kunnen ze makkelijk bij de wormen en emelten in de bodem zodat ze goed kunnen aansterken om later door te trekken naar hun plek in het weiland.

Ook gedurende het broedseizoen blijven de plasdrassen en de greppel plasdrassen in trek bij de vogels en hun pullen. De pullen maken graag gebruik van de veiligheid en het voedselaanbod zoals muggenlarven en andere insecten langs de waterkanten.

Omdat de plasdrassen van grote toegevoegde waarde zijn, wordt er door Water, Land & Dijken flink op ingezet. 50 van onze leden hebben dan ook in 2021 een plasdras of greppel-plasdras opgezet. Om de realisatie van plasdras mogelijk te maken, worden agrariërs gefaciliteerd met inrichtingsmaatregelen vanuit de POP3 subsidie 'Niet Productieve Investerings' en de natuurcompensatie Marker-meerdijken. Denk hierbij aan de loonwerkkosten om een plasdras aan te leggen en de aanschaf van de pompen.



Voorbereiding ANLb 2023

Op 1 januari 2023 gaat het nieuwe stelsel voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) van start. In 2021 hebben we hard gewerkt aan de voorbereiding van het nieuwe stelsel. Uit de afgelopen ANLb periode hebben we leerpunten meegenomen in de toekomstige opzet van de beheerpakketten vanaf 2023. Meer over het nieuwe stelsel is te vinden op onze [website ANLb vanaf 2023](#).



GLB-pilot Puntensysteem eco-regeling

Samen met Flevolands Agrarisch Collectief, Collectief Groningen West, BoerenNatuur, LTO Nederland en met Water, Land & Dijken in de rol van projectleider loopt vanaf 2021 de GLB-pilot Puntensysteem eco-regeling. Deze pilot is een vervolg op de GLB-pilots die in 2019 en 2020 zijn uitgevoerd.



Meer gericht op regionale verschillen

Geïnspireerd door de resultaten van die eerdere pilots heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) besloten dat vanaf 2023 prestatie-gerichte betalingen voor het realiseren van eco-activiteiten via een eco-regeling gaat. Welke onderdeel is van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw-beleid (GLB). Ten opzichte van de eco-regeling van het ministerie van LNV en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) richt de eco-regeling van deze pilot zich sterker op sectorale en regionale verschillen en zijn er meer prestatie-prikkels ingebouwd.

Gebruiksvriendelijk, doelgericht en stimulerend

De GLB-pilot experimenteert met een eco-regeling die optimaal aansluit bij regionale omstandigheden en stimulerend werkt. Het systeem moet gebruiksvriendelijk, doelgericht en stimulerend zijn. Eén van de doelstellingen van de pilot is dan ook het testen van de praktische toepasbaarheid van het keuzemenu met eco-activiteiten. Dit testen zal plaats vinden in 2022 op 105 grondgebonden bedrijven die samen een representatieve afspiegeling vormen van de agrarische sector in Nederland.

De pilot wordt gefinancierd door LNV en de Europese Unie in het kader van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Meer weten over deze GLB-pilot, bezoek de website: www.puntensysteemecoregeling.nl

Water, Land & Dijken was in 2021 nauw betrokken bij de beleidsontwikkeling en uitvoering en de gebiedsprocessen vanuit de provincie. Met name op het gebied van realisatie van de Natuurnetwerk Nederland (NNN), het stikstofbeleid en het veenweidebeleid.

Behoud van boeren als beheerders om natuurdoelen te realiseren

De provincie was voornemens om de mogelijkheid van het afsluiten van ANLb binnen NNN met ingang van 2023 te stoppen. Na veel overleg en een pilot in drie gebieden om te kijken of er alternatieven zijn heeft de provincie begin 2021 besloten dat de pilot gestopt werd. Na een spoedberaad met de vier Noord-Hollandse agrarische collectieven is het overleg met de provincie voortgezet. Inzet: behoud van boeren als beheerders om de natuurdoelen binnen het NNN te realiseren. Dit overleg heeft ertoe geleid dat de provincie het ANLb nog één periode, tot uiterlijk 2028, mogelijk heeft gemaakt. Waarbij de komende jaren in gebiedsprocessen het NNN moet worden gerealiseerd met inzet van de agrariërs voor het beheer. Daarnaast heeft de provincie WLD de ruimte gegeven om te komen met een collectief aanbod voor duurzaam beheer door de boeren van het NNN. Dit laatste wordt in 2022 opgepakt.

Per gebied kijken wat de rol van agrarisch collectief is

De genoemde gebiedsprocessen van de provincie zijn vooral gericht op het realiseren van het NNN, het oplossen van de stikstofproblematiek in N2000-gebieden en het terugbrengen van de CO2-emissie en bodemdaling. Deze gebiedsprocessen zijn in een paar gebieden gestart en voor een deel in voorbereiding. WLD staat in deze gebiedsprocessen als vertegenwoordiger van het collectief beheer van de natuur door boeren. Vanuit dit standpunt wordt per gebied bekeken hoe WLD haar rol vanaf 2022 in de gebiedsprocessen invult.

Beleidsontwikkeling en gebiedsgerichte processen



Agrarisch Perspectief Waterland-Oost

De provincie Noord-Holland is momenteel voor Waterland-Oost bezig met een gebiedsgerichte aanpak waarin vraagstukken als realisatie van Natuurnetwerk Nederland (NNN), bodemdaling en CO2-uitstoot worden behandeld. Als onderdeel van deze gebiedsgerichte aanpak heeft de provincie aan diverse partijen gevraagd om vanuit hun eigen invalshoek naar het gebied te kijken.

Water, Land & Dijken heeft hiervoor samen met de Vereniging Behoud Boeren Waterland e.o. (VBBW) en de LTO afdeling Groot Waterland een agrarisch perspectief voor dit gebied opgesteld. Daarin hebben we laten zien hoe gevarieerd de agrarische sector in Waterland is. Met 58 kleine en grote bedrijven, die ieder hun eigen bedrijfsstijl hebben. Wat zijn dit voor bedrijven, hebben ze neventakken en hoeveel land beheren ze. Deze en andere vragen hebben we aan de hand van grafieken en kaarten in beeld gebracht. Ook hebben we in het perspectief naar de toekomst gekeken met daarbij drie mogelijke scenario's. Meer over dit onderwerp vind u op onze website. www.waterlandendijken.nl/oplevering-van-rapport-agrarisch-perspectief-waterland-oost

Zo heeft WLD in 2021

- in de klankbordgroep Westzaan meegedacht aan het gebiedsproces
- in opdracht van de provincie een agrarisch perspectief voor Waterland-Oost geschreven
- een proces gestart in de Blijkmeer om met de boeren in dat gebied een plan te maken voor beheer van de weidevogels en het terugdringen van de bodemdaling

Vanaf 2022 zal WLD in meer gebiedsprocessen een rol gaan spelen.



Een duik in eigen bodem



Een vruchtbare bodem is de basis voor een goed renderend bedrijf, én de biodiversiteit op het agrarisch bedrijf. De bodem is een levend systeem, waarbij je aan verschillende knoppen kunt draaien om de vruchtbaarheid en gezondheid te verbeteren.

In ons werkgebied zijn in 2021 twee bodem leertrajecten voor onze leden gestart, zowel op kleigrond als op veen, om meer te leren over het verbeteren van de bodemconditie:

Leertraject 1. Studieclub regeneratieve landbouw in de Beemster

Op eigen initiatief van 15 veehouders in de Beemster is er in 2021 een studiegroep opgericht om meer kennis op te doen van regeneratieve landbouw. Hoe kun je een gezondere bodem creëren die minder afhankelijk is van inputs en beter in balans is? Zorgt dat voor gezonder ruwvoer en gezonder vee? En hoe kun je dat integreren binnen je bedrijfsvoering?

Leertraject 2. Levende veenbodems

In het veenweide gebied van WLD is in 2021 het twee-jarige project Levende Veenbodems gestart. Dit in samenwerking met Wij.Land. Met 24 veehouders zijn we een verdiepingstraject aangegaan om meer inzicht te krijgen in de biologische kant van het gehele bodemsysteem.

Beide leertrajecten zijn gestart met een 2-daagse cursus door Groeibalans. Bij alle deelnemers zijn in het najaar van 2021 grondmonsters genomen voor een uitgebreide bodemanalyse. Deze bestond uit een bodembalans analyse, een chroma en een nova bioscan. De drie analyses gecombineerd, geven goed de staat van de bodem weer. Met deze uitslagen zijn er bij alle veehouders individuele adviesgesprekken gevoerd met bodemadviseur Joost van der Kroon. Zo heeft elke veehouder een individueel advies toegespitst op de eigen bedrijfsvoering ontvangen met goede handvatten om meer maatwerk te leveren aan de bodem.

Bodemcoaches Noord-Holland

Water, Land & Dijken coördineerde ook in 2021 de bodemcoaches die via Landbouwportaal Noord-Holland kosteloos op bedrijfsbezoek komen om samen met de boer de bodemconditie te bekijken en advies te ontvangen voor duurzaam bodembeheer.

Projectenparade

In 2021 hebben we ook hier aan gewerkt:



Behoud kleine zangvogels in graslanden

Een driejarig praktijkonderzoek, waarbij beheerpakketten ontwikkeld worden die specifiek gericht zijn op de kleine zangvogeltjes en inpasbaar in de agrarische bedrijfsvoering.



Boerderijeducatie

Een dag op de boerderij geeft kinderen een reëel beeld van de oorsprong van voedsel, de landbouw, de natuur en hun omgeving. We zijn daarom organisator van boerderijeducatie in Amsterdam en Laag Holland.



Boerenlandpaden

Er zijn een 10-tal boerenlandpaden in ons werkgebied. Wij sluiten hiervoor beheerovereenkomsten met onze leden en helpen mee aan de ontwikkeling van mogelijke nieuwe boerenlandpaden.

Biodiversiteit op boerenerven gemeente Alkmaar

Om biodiversiteit op het boerenerv te stimuleren voert WLD erfscans uit op de boerenerven in gemeente Alkmaar, tevens financier van dit initiatief. Er wordt bekeken wat er al aan biodiversiteit op het erf is en met welke maatregelen dit kan worden verbeterd.

Pilot biodiversiteitsmonitor

In opdracht van CONO Kaasmakers en provincie Noord-Holland heeft ANV, WLD en ANV Hollands Noorden in 2021 bij 13 melkveebedrijven kruidenrijk grasland en natuur in beeld gebracht met behulp van een biodiversiteitsmonitor.



Boerenerven gezocht!



Landbouwportaal Noord-Holland

WLD vertegenwoordigt de vier agrarische collectieven in Noord-Holland in het samenwerkingsverband Bodem & Water en het Landbouwportaal NH.

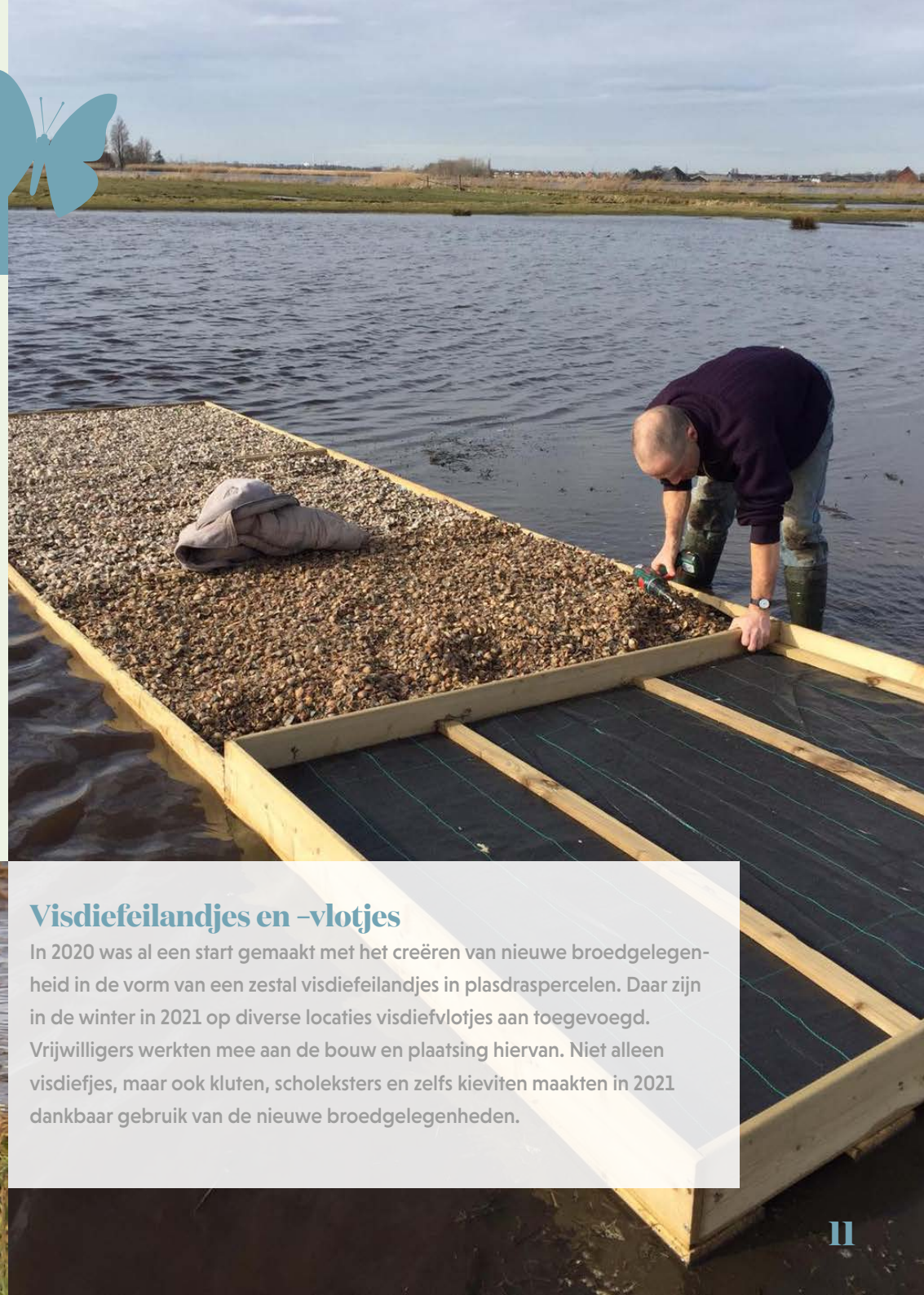
Vrijwilligers

Een informatieve krant in plaats van Startavond weidevogelseizoen

Elk jaar organiseren we aan het begin van het weidevogelseizoen een start-avond voor vrijwilligers en boeren. In 2021 kon deze wegens corona opnieuw niet doorgaan. Daarvoor in de plaats heeft de vrijwilligersraad van Water, Land & Dijken een vrijwilligerskrant uitgebracht, met nuttige informatie over weidevogelbescherming, verslagen van veldwerk, tips, weetjes en een paar leuke prijspuzzels. De winnaars hiervan ontvingen een mooie uitvergroete natuurfoto voor aan de muur.

Weidevogeldrone

De drone is vorig voorjaar weer vele malen ingezet als hulp om moeilijk vindbare nesten op te sporen. Sinds 2017 is Water, Land & Dijken in bezit van een geavanceerde drone, die in staat is weidevogelnesten op te sporen. De weidevogeldrone is uitgerust met een warmtebeeldcamera. Als de drone vroeg in de ochtend over een weiland vliegt, ziet de warmtebeeldcamera het verschil in temperatuur tussen de koude bodem en de warme nesten. Zo kan de drone binnen een uur flink wat hectare land afzoeken op weidevogelnesten.



Visdiefelandjes en -vlotjes

In 2020 was al een start gemaakt met het creëren van nieuwe broedgelegenheden in de vorm van een zestal visdiefelandjes in plasdraspercelen. Daar zijn in de winter in 2021 op diverse locaties visdiefvlotjes aan toegevoegd. Vrijwilligers werkten mee aan de bouw en plaatsing hiervan. Niet alleen visdiefjes, maar ook kluten, scholeksters en zelfs kieviten maakten in 2021 dankbaar gebruik van de nieuwe broedgelegenheden.



Gouden Gruttopul 2021 gewonnen door familie Teerhuis uit Marken

De Gouden Gruttopul Trofee 2021 is op de slotavond van het weidevogelseizoen uitgereikt aan de familie Teerhuis uit Marken. De vrijwilligersraad van agrarische natuurvereniging Water, Land & Dijken reikt deze

trofee jaarlijks uit aan een boerenbedrijf dat zich het meest onderscheidde in weidevogelbescherming. Mevrouw Wolmet Teerhuis is zeer trots: "Ja, de kinderen hebben de liefde voor weidevogels van jongs af aan meegekregen. "Dat is ook belangrijk", vult zoon Muus aan, "voor ons is het vanzelfsprekend om met de vogels en nesten in het land rekening te houden en de agrarische werkzaamheden aan te passen". De vrijwilligers die de familie Teerhuis tijdens het seizoen helpen met het beschermen van de weidevogels, waren ook zeer trots en blij met deze waarderingprijs.



Slotavond weidevogelseizoen

De startavond kon niet doorgaan, de slotavond op 2 november gelukkig wel. Het was er weer gezellig druk, met eerst een interessante lezing over vleermuizen. De vijf veldcoördinatoren van Water, Land & Dijken hadden ieder een eigen stand om de weidevogelresultaten van 2021 van hun gebied te delen. Met resultaten van de broedparenmonitoring en BTS-tellingen, gevonden nesten en uitkomstresultaten, etc. Verder was er uitgebreid gelegenheid om bij te praten over het seizoen onder het genot van een hapje en een drankje.



Interessepeiling onder vrijwilligers

In november 2021 heeft de vrijwilligersraad een interessepeiling (enquête) gehouden onder de vrijwilligers van Water, Land & Dijken, met als doel te inventariseren hoeveel interesse er is bij de bestaande vrijwilligers in de verschillende vormen van vrijwilligerswerk, en te kunnen inschatten of er voldoende vrijwilligers beschikbaar zijn bij mogelijke toekomstige vrijwilligerstaken.

Omdat bijna een kwart van de vrijwilligers van Water, Land & Dijken heeft deelgenomen, is er een goed beeld verkregen. Zoals verwacht is de interesse het grootst in het thema 'vogels' en de vrijwilligerstaak 'legselbeheer'. Maar ook voor een aantal andere thema's zoals planten en insecten en bijhorende vrijwilligerstaken is er veel belangstelling.



5
veldcoördinatoren

450
vrijwilligers

8
bestuursleden

12
Jongerenraad leden

10
mensen op kantoor

2
drones en
7
drone piloten

1
schouwer

495
agrarische leden

61
vrienden van
Water, Land & Dijken



**Water,
Land & Dijken** *Sterk in
plattelandsnatuur*

Onze Missie

De Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken is een collectief van ca. 500 boeren, 450 vrijwilligers en een groep betrokken burgers. Wij zetten ons in voor natuur, aantrekkelijk landschap, schoon water en een gezonde bodem. Zo realiseren we samen waardevolle plattelandsnatuur in samenhang met agrarisch ondernemerschap.

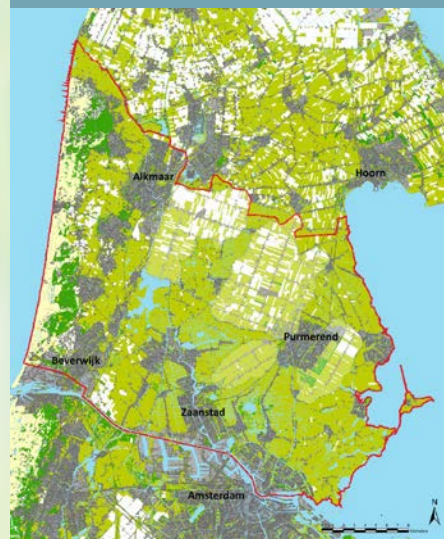
Colofon

Inhoudelijk jaarverslag van collectief Water, Land & Dijken

Redactie: Annemarie Koelemeijer & Susette Luger

Vormgeving: JoStudio Grafisch ontwerp

Foto's: Loeks Fotografie, Tessa Hoogeveen, Grada Kwantes, Marieke Stam,
Marjolein van der Tol, Water en Land & Dijken



Water, Land & Dijken
Slenkstraat 70
1441 MS Purmerend

T: 0299-437463

E: info@waterlandendijken.nl

www.waterlandendijken.nl

Twitter: @WaterLandDijken

Copyright © 2022 Water, Land & Dijken
*Niets uit deze uitgave mag op welke wijze
dan ook verveelvoudigd worden zonder de
voorafgaande schriftelijke toestemming van de
uitgever en andere auteursrechthebbenden.*